

Jan Cygler

1899-1960

Absolwent Wydziału Mechanicznego z 1924 r., starszy mechanik, uczestnik konwojów.

Urodził się 7 listopada 1899 r. w Gapińnie (powiat Opoczno). Wydział Mechaniczny Szkoły Morskiej w Tczewie ukończył w 1924 r.

Rozpoczął pracę w 1927 r. na s/s „Poznań” jako III mechanik, już po roku awansował na starszego mechanika na s/s „Jadwiga”.

Razem z kolegami założył w 1931 r. Spółdzielnię Mieszkaniową Absolwentów Szkoły Morskiej, której członkami mogli być, jak głosiła nazwa, wyłącznie absolwenci Szkoły Morskiej, a statutowym celem była „parcelacja terenów budowlanych, sprzedaż parcel budowlanych, budowa domów”¹. W 1937 r. objął dział maszynowy na parowcu „Cieszyn”.

W 1938 r. został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi „za 10-letnią nienaganną służbę w polskiej marynarce handlowej”².

Wojna zastała go na s/s „Cieszyn”, którym do 10 stycznia 1940 r. dowodził kpt. Tadeusz Meissner. Latem 1940 r. „Cieszyn” (z kapita-

nem Hilarym Mikoszą) i „Śląsk” (z kapitanem Bohdanem Jędrzejewskim) aresztowane na żądanie Niemców przez błyskawicznie podbitych Francuzów, stały beczynnie w senegalskim porcie rzeczonym Kaolack. Przedstawiciel miejscowych władz skonfiskował także dokumenty statku – a przynajmniej tak uważał, bo w rzeczywistości otrzymał plik nieaktualnych świadectw i certyfikatów z dobrze reprezentującymi się pieczęciami.

Gotowość obu statków do drogi podtrzymywano pod pozorem remontów – załogi były zdeterminowane, by podjąć ryzyko opuszczenia portu. Trudność była niemała: dla przebycia 70 mil nieuregulowanej rzeki konieczny był pilot, a posterunki po ucieczkach z Dakaru statków „Rozewia” i „Stalowej Woli” zostały wzmocnione. Nie zważając na protesty, sterroryzowawszy (i przekupiwszy) pilota, załoga wyprowadziła „Cieszyn” do portu w Gambii – ówczesnej kolonii brytyjskiej.

W Gdańsku na Polskim Haku. Grupa drugiego kursu Wydziału Mechanicznego Szkoły Morskiej na praktyce. Trzeci od lewej Jan Cygler

1 APGoG, Sąd Grodzki, akta rejestrowe Spółdzielni Mieszkaniowej Absolwentów Szkoły Morskiej.

2 „Dziennik Bydgoski” 19.05.1938, nr 114, s. 7.

Za ten czyn odznaczeni zostali Srebrnym Krzyż Zasługi z Mieczami: kapitan Hilary Mikosza, st. oficer Antoni Chudzicki (abs. WN z 1933 r.), st. mech. Jan Cygler, palacz Franciszek Miazek (abs. WM z 1943 r.) i st. marynarz Gustaw Ławrynowicz (abs. WN z 1943 r.)³.

W czasie kolejnej podróży statek wyruszył z Falmouth na spotkanie konwoju. 20 marca 1941 r. „o godz. 19.50 rozpoczął się atak dwóch niemieckich samolotów [...]. Mimo trafienia statku bombą, załoga dalej prowadziła walkę na unieruchomionym statku. Następne bomby rozbiły i przedziurawiły dno II ładowni. Od ognia z broni pokładowej samolotów uległa zniszczeniu szalupa. „Cieszyn” stanął w płomieniach i zaczął tonąć. Załoga uratowała się na ocalałej szalupie i tratwie”⁴.

W grudniu 1941 r. Jan Cygler został członkiem dyirekcji Towarzystwa Okrętowego The Garland Shipping Company Ltd., założonego z inicjatywy Michała Leszczyńskiego (abs. WN z 1928 r.). Towarzystwo kupiło kecz za-

głowy „Garlandstone”, który chodził w rejsach handlowych między Anglią a Irlandią do 1943 r., gdy towarzystwo splajtowało⁵.

Potem Jan Cygler był st. mechanikiem na s/s „Puck” – statek zatonął 2 grudnia 1943 r. w Bari, podczas bombardowania portu przez samoloty niemieckie (zatonęło wówczas 14 jednostek)⁶. Kolejny był s/s „Modlin”, który pływał w konwojach atlantyckich. Po wycofaniu z eksploatacji został zatopiony 8 czerwca 1944 r. roku podczas operacji desantowej jako część falochronu sztucznego portu inwazyjnego.

Jan Cygler po wojnie wrócił do kraju, został st. mechanikiem na s/s „Wisła”. Ostatnim jego statkiem był „Kościuszko”. Zmarł nagle 18 listopada 1960 r. w drodze z pracy do domu. Pochowany jest na Cmentarzu Witomińskim.

„Ubył z naszego grona doświadczony fachowiec, doskonały kolega i dobry Polak”⁷ – napisali koledzy ze Związku Oficerów Polskiej Marynarki Handlowej w Londynie.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, wyd. II, Gdynia 2000; Jerzy Miciński, *Księga statków polskich 1918-1945*, tom 1, Gdańsk 1997; Jerzy Miciński, Bohdan Huras, Marek Twardowski, *Księga statków polskich*, tom 3, Gdańsk 1999; Jan Kazimierz Sawicki, *Podróże polskich statków 1939-1945*; Gdynia 1989; „Okólnik” 1960, nr 96.

³ Jerzy Miciński, *Księga statków polskich*, tom 1, Gdańsk 1997, s. 260.

⁴ Jan Kazimierz Sawicki, *Podróże polskich statków 1939-1945*, Gdynia 1989, s. 156.

⁵ Jerzy Miciński, Bohdan Huras, Marek Twardowski, *Księga statków polskich*, tom 3, Gdańsk 1999, s. 287.

⁶ Ibidem, s. 429.

⁷ „Okólnik” 1960, nr 96, s. 24.